

Социологическа програма

През 2022 г. Социологическата програма съсредоточи работата си върху следните области:

- **Интеграция на мигранти и прогнозиране на миграционните потоци.** В контекста на войната в Украйна Социологическата програма продължи участието си в дейности, насочени към прогнозиране на миграционните потоци и осигуряване на успешна интеграция на мигрантите.
- **Социално приобщаване на уязвими групи.** Центърът за изследване на демокрацията изготви анализи на политиките и практически мерки в подкрепа на предотвратяването и намаляването на насилието, основано на пола. Беше изследвано и съответствието между националните законодателни практики в държавите – членки на ЕС и законодателството на ЕС в областта на борбата с расизма и ксенофобията. В резултат на това беше изготвен анализ на действащите в България мерки, предназначени за младежи, които не работят, не учат и не се обучават.
- **Управление на религиозното многообразие и предотвратяване на религиозно мотивираната радикализация.** Социологическата програма продължи работа по темата, като изготви анализи и препоръки за предотвратяване на религиозно мотивираната радикализация чрез специфични подходи към управлението на религията. С цел задълбочаване на познанията за отношенията между държавата и религиите бяха изследвани и типологиите за управление на религията в Югоизточна Европа.
- **Енергийно гражданство и енергийна демокрация.** Центърът учреди международна интердисциплинарна Консултативна група в подкрепа на политиките в областта на енергийното гражданство в ЕС и организира лаборатория за гражданско действие за насърчаване на енергийното гражданство сред жените в България.

I. Миграция, интеграция и прогнозиране на мигрантските потоци

Войната, насилието, нарушаването на човешките права, природните бедствия и предизвиканите от човека катастрофи, както и различни индивидуални фактори ще продължат да влияят върху начина, по който хората се придвижват, независимо дали се изселват по принуда, търсят международна закрила или по-добър поминък за себе си и семействата си. Напредъкът на технологиите и комуникациите, изменението на климата и нарастващата глобална поляризация на мисленето и убежденията са сред явленията, които влияят върху миграционните потоци, като в същото време увеличават необходимостта от иновативни, ефективни и зачитащи правата на човека решения, приложими от правителствата и обществата за управление на миграци-

ята и подпомагане на нуждаещите се. Подобни решения следва да бъдат замисляни, разработвани и прилагани в пълно съответствие с основополагащи ценности на Европейския съюз, като зачитане на достойнството, свобода, равенство, солидарност, демокрация и правова държава.

Това са някои от основните изводи на международна конференция, проведена в Брюксел и онлайн на 21-22 юни 2022 г. и организирана съвместно от Центъра за изследване на демокрацията и Центъра за европейски политически изследвания. Двудневното събитие предостави форум за продуктивен диалог между национални и европейски политически лидери, представители на гражданското общество, журналисти и научни работници, които обсъдиха иновативни инструменти и мерки за управление на миграцията и убежището.

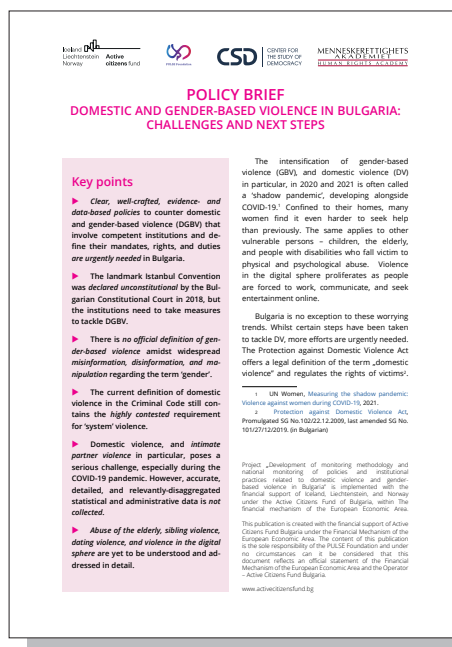

Гергана Цветкова от Центъра за изследване на демокрацията (най-вдясно) представя заключителните бележки на конференцията.

II. Социално приобщаване на уязвими групи

През 2022 г. Центърът участва в създаването на доклада „От обвиняване на жертвите към разбиране на потребностите им. Анализ на актуалното положение при домашното насилие и насилието, основано на пола в България“. В него са представени резултатите от пилотното приложение на специализираната „Методология за мониторинг на политики и институционални практики“ във връзка с домашното насилие и насилието, основано на пола. Основните изводи бяха резюмирани в [отделна публикация](#), която изтъква необходимостта от смислени и мащабни политики и практики за противодействие на този вид насилие. Сред ключовите препоръки са изготвяне на централен регистър на случаите, жертвите и извършителите на домашно насилие, както и създаване на система за високотехнологични и достъпни услуги за докладване, предназначени за жертвите и лицата, които имат информация за жертвите.

Стартира и нова инициатива за обучение на специалисти по човешки ресурси от българската публична администрация, посветено на идентифицирането, насочването и подкрепата за служители – жертви на домашно насилие. Инициативата се вписва в дългогодишните усилия на Центъра за противодействие на насилието, основано на пола, в България. Социологическата програма координира разработването на програма за обучение на специалисти по човешки ресурси за защита на уязвими и малтретиранни лица. Центърът успешно приложи програмата, като обучи група участници от осем публични институции и изготви втора, подобрена нейна версия. Предвижда се програмата да се използва като пример за добра практика, съдържаща ключови насоки и

практически мерки за превенция на домашното насилие и подкрепа на реинтеграцията на жертвите в българското общество.

През 2022 г. Центърът изготви и **анализ**, засягащ младежите на възраст над 25 години, които не работят, не учат и не се обучават. Навлизайки на пазара на труда след икономическата криза от 2008 г., поколенията на родените през последните две десетилетия на 20 в. (т. нар. „милениали“) се сблъскват с безпрецедентни трудности при намирането на работа и успешната икономическа интеграция, като това важи за всички държави от ЕС. За тази възрастова група (25–35-годишни) обаче все още липсват достатъчно адекватни мерки и изследвания. Анализът на Центъра обхваща оценка на политиките в България, преглед на програмите в подкрепа на целевата група и критична оценка на конкретна, финансирана от държавата инициатива за икономическа интеграция на тези младежи. Подготвителната работа включваше анализ на действащите мерки. На първия етап беше изготвен профил на българите на възраст над 25 години, които не работят, не учат и не се обучават. Мнозинството от тези

младежи произхождат от етнически малцинства и живеят в бедни, селски райони. Освен това, в България няма разработени стратегически документи, както и законодателство, засягащо техните проблеми. В хода на изследването Центърът изготви и архив на инициативите в подкрепа на младежката заетост в България с национално и европейско финансиране, както и анализ на оценките на тези инициативи.

Акцент в работата на Социологическата програма през 2022 г. бяха и расизмът, ксенофобията и расовата дискриминация. Центърът участва в **изследване** на Европейския парламент относно защитата срещу расова дискриминация и ксенофобия, като направи оценка на ефективността на законодателство на България, Унгария и Румъния в подкрепа на изпълнението на Плана за действие на ЕС за борба с расизма. Пандемията от Ковид-19 е утежила съществуващите проблеми с расизма и антициганизма в тези

Пилотно приложение на програмата за обучение на специалисти по човешки ресурси от български институции.

държави – членки на ЕС, като към момента не се отбелязва напредък в прилагането на националното законодателство срещу расизма и попълването на законодателните и политическите пропуски.

III. Управление на религията и предотвратяване на радикализацията на религиозна основа

Центърът продължи да работи по въпроси, засягащи управлението на религията и връзката му с радикализацията на религиозна основа. Беше проведено задълбочено проучване на рисковите фактори за радикализация в три страни от Югоизточна Европа – Албания, Босна и Херцеговина и България. Сред тях са неравносйно третиране на религиозните малцинства при държавното финансиране, усещане за дискриминация от страна на държавата спрямо определени религиозни малцинства, по-строги дър-

жавни ограничения върху религията, третиране на някои религиозни малцинства като риск за сигурността, обществено недоверие и случаи на претъпления от омраза срещу религиозни малцинствени групи.

Наличието на такива рискови фактори изисква специфични политически мерки от страна на държавните органи, местните религиозни организации и институциите на ЕС, основани на разбирането на връзките между управлението на религиозното многообразие и религиозно мотивираната радикализация. В подкрепа на тези усилия за превенция Центърът за изследване на демокрацията разработи набор от политически препоръки.

В друга съвместна инициатива, водещи експерти по религия от Европа и Канада се съсредоточиха върху типологиите на управление на религията в Южна и Югоизточна Европа. Според [изследването](#), въпреки разликите в режима на отношенията между държа-

вата и религията в тези страни, всички те споделят обща законодателна тенденция за утвърждаване свободата на вероизповеданията и толерантността към всички религии. В някои от тези държави обаче законодателството и реалните политически практики се разминават.

IV. Енергийно гражданство и енергийна демокрация

На фона на енергийната криза в Европа и опасенията относно силната зависимост от руския газ и петрол, енергийната независимост остава важна задача в политическия дневен ред. През 2022 г. Центърът продължи да подкрепя усилията на ЕС за насърчаване на просуматорството, чрез което гражданите ставата енергийно независими, като произвеждат собствена енергия. Центърът създаде международна интердисциплинарна консултативна група, чиято цел е да привлече вниманието на политиците към международните изследвания на енергийното гражданство и енергийната демокрация, като по този начин повишава и тяхната приложимост.

Лабораторията за гражданско действие в Белене през октомври 2022 г. беше проведена с цел изследване потенциала за енергийно гражданство сред жените от региона. Участничките се включиха в групови дискусии за ролята на енергията в живота им, степента на приемане на нисковъглеродните технологии и отношението им към създаването на енергийна общност като начин за справяне с енергийната бедност. Анализът на резултатите от лабораторията констатира, че участниците демонстрират жив интерес към енергийните теми и се стремят да се включват активно във вземането на решения относно потреблението на енергия в техните домакинства. Въпреки това гражданската им позиция като цяло е по-скоро индивидуална, а примерите за колективни усилия, насочени към повишаване на енергийната ефективност или внедряване на технологии за възобновяема енергия, са малко. Причините за слабата гражданска активност, особено по отношение създаването на общности за възобновяема енергия, са тромавите административни процедури, недостигът на информация и ограничените финансови средства.

Жени от град Белене и региона по време на Лабораторията за гражданско действие, организирана от Центъра за изследване на демокрацията, 20 октомври 2022 г.